Jana Boháčková Švábová

Průvodce věřitele

PRAKTICKÉ A PŘEHLEDNÉ POSTUPY

Včetně příkladů a vzorů podání

- Ucelený přehled vymáhání pohledávek
- Vybrané problémy smluvní dokumentace
- Názorný průvodce soudním, insolvenčním a exekučním řízením
- Uplatňování pohledávek v řízení o dědictví (i přeshraničně)

GRADA®

GRADA®

Jana Boháčková Švábová

Průvodce věřitele

PRAKTICKÉ A PŘEHLEDNÉ POSTUPY

Grada Publishing

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy
Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována ani šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude ***trestně stíháno****.*

JUDr. Jana Boháčková Švábová, Ph.D., LL.M.

Průvodce věřitele

praktické a přehledné postupy

Vydala GRADA Publishing, a.s.
U Průhonu 22, Praha 7
tel.: 234 264 401
www.grada.cz
jako svou 8 559. publikaci

Realizace obálky Vojtěch Kočí
Sazba Jan Šístek
Odpovědná redaktorka Ing. Kateřina Patková
Počet stran 176
První vydání, Praha 2022
Vytiskla TISKÁRNA PROTISK, s.r.o., České Budějovice

© Grada Publishing, a.s., 2022

ISBN 978-80-271-4942-1 (ePub)
ISBN 978-80-271-4941-4 (pdf)
ISBN 978-80-271-1228-9 (print)

Obsah

Úvodní slovo **9**

1 Vznik pohledávek a jejich monitoring **13**
1.1 Závazkové právo 13
1.2 Subjekty závazkového právního vztahu 16
1.3 Změna v osobě věřitele 16
1.4 Změna v osobě dlužníka 17
1.5 Změna v obsahu závazku 17
1.6 Pohledávka a její příslušenství 18
1.7 Specifika uzavírání smluv se slabší smluvní stranou 22
1.8 Pohledávky věřitele za dlužníkem spotřebitelem 31
1.9 Pohledávky vznikající ze smluv uzavíraných distančním způsobem a smluv uzavíraných mimo obchodní prostory věřitele 35
1.10 Odstoupení spotřebitele od smlouvy 35

2 Monitoring pohledávek **40**
2.1 Prověření dlužníka před uzavřením smlouvy 40
2.2 Monitoring pohledávek za dlužníky 41
2.3 Stádia vymáhání pohledávek 41

3 Zajištění a utvrzení dluhu **44**
3.1 Zástavní právo 45
3.2 Podzástavní právo 47
3.3 Zadržovací právo 47
3.4 Ručení 47
3.5 Finanční záruka 48
3.6 Zajišťovací převod práva 49
3.7 Smluvní pokuta 50
3.8 Uznání dluhu 51

4 Předsoudní možnosti řešení dluhu 53
4.1 Promlčení 53
4.2 Stavění nebo prodloužení promlčecí lhůty 56
4.3 Délka promlčecí lhůty 56
4.4 Mimosoudní řešení dluhu v předsoudní fázi 62

5 Soudní řešení dluhu 64
5.1 Alternativní formy k soudnímu vymáhání 65
5.2 Struktura soudního řízení 67
5.3 Sporné řízení 68
5.4 Návrh na zahájení řízení 70
5.5 Řízení před soudem 77
5.6 Průběh soudního řízení 77
5.7 Opravné prostředky 91

6 Vymáhání pohledávek v řízení o pozůstalosti 96
6.1 Právní úprava dědického práva 96
6.2 Základní pojmy 97
6.3 Řízení o pozůstalosti 99
6.4 Vyrozumění věřitele o úmrtí dlužníka 99
6.5 Přihláška pohledávky za dlužníkem 100
6.6 Možnost splácení pohledávky až do ukončení řízení o pozůstalosti 102
6.7 Osoba spravující pozůstalost 103
6.8 Osoba dědice 104
6.9 Určení dědiců 104
6.10 Dědická smlouva 105
6.11 Závěť 105
6.12 Zákonná posloupnost 106
6.13 V jakých případech se nemůže věřitel domáhat plnění vůči dlužníkovi 107
6.14 Správce pozůstalosti 107
6.15 Přechod dluhů zůstavitele 108
6.16 Výhrada soupisu 108
6.17 Vyhledání dluhu zůstavitele 109
6.18 Promlčení dluhu zůstavitele 109
6.19 Likvidace dědictví 110
6.20 Další majetek likvidační podstaty 112

7 Vymáhání pohledávek v insolvenčním řízení 114
7.1 Insolvenční řízení 114
7.2 Základní pojmy insolvenčního práva 115
7.3 Stádia insolvenčního řízení 118
7.4 Věřitelé a uplatňování pohledávek 126
7.5 Druhy pohledávek 127
7.6 Podání přihlášky věřitelem a dispozice s přihláškou 131
7.7 Přezkumné řízení a přezkum pohledávky věřitele 134
7.8 Práva věřitelů v insolvenčním řízení 135

8 Vymáhání pohledávek v exekučním řízení 137
8.1 Druhy vykonávacích řízení 138
8.2 Soudní výkon rozhodnutí 138
8.3 Zákonná úprava exekučního řízení 140
8.4 Exekuční titul 141
8.5 Průběh exekučního řízení 142
8.6 Přiměřenost exekuce 144
8.7 Provádění exekuce 145
8.8 Vyškrtnutí věci ze soupisu a žaloba na vyloučení věci ze soupisu 147
8.9 Přihláška do dražby 148
8.10 Exekutorské zástavní právo 149
8.11 Odklad exekuce 150
8.12 Zastavení exekuce na návrh 151
8.13 Zastavení exekuce ze zákona 153
8.14 Náklady exekuce 153
8.15 Skončení exekuce 154

9 Rizika vymáhání pohledávek v insolvenčním řízení 157
9.1 Přihláška do insolvenčního řízení byla odeslána nesprávnému soudu 157
9.2 Věřitel nezachytil informaci o prohlášení úpadku dlužníka 158
9.3 Věřitel neuplatnil v přihlášce pohledávky zajištění své pohledávky 158
9.4 Věřitel a pohledávky za třetími osobami 158
9.5 Věřitel nepřihlásil pohledávku do insolvenčního řízení v zákonem stanovené lhůtě 159
9.6 Věřiteli byla popřena nadpoloviční část přihlášené pohledávky 159
9.7 Věřitel přihlašuje vykonatelnou pohledávku na základě rozhodčího nálezu 160

10 Rizika vymáhání pohledávek v exekučním řízení 161
10.1 Zastavení exekuce pro zjevnou nespravedlnost 161
10.2 Přezkum rozhodčích nálezů jako exekučních titulů exekučním soudem 162
10.3 Společné jmění manželů 164

11 Přeshraniční vymáhání pohledávek v rámci EU 166
11.1 Evropský exekuční titul 167
11.2 Nařízení Brusel I 168
11.3 Evropský příkaz k obstavení účtu 170

12 Závěr 171

Seznam literatury 172

O autorce 173

Úvodní slovo

Dostává se vám do rukou první vydání publikace Průvodce věřitele, která si klade za cíl poskytnout čtenářům praktický přehled jejich právního postavení, a to s přihlédnutím k praktickým problémům, s nimiž se mohou v podnikatelské praxi setkat. Věřitelé v této souvislosti často hledají alespoň základní odpovědi na často se opakující problémy vyplývající z podnikání, jmenovitě ve vztahu k dlužníkovi. V tomto ohledu potřebují věřitelé disponovat alespoň obecným přehledem.

Autorka se snaží srozumitelně předložit základní informace širokému okruhu věřitelů, ať již se jedná o malého či středního věřitele nebo o významnou a silnou společnost. Obsah této publikace by měl především poskytnout praktickou orientaci v právním postavení věřitele, s nímž se v praxi vypořádávají manažeři vymáhacích oddělení, zaměstnanci věřitelů anebo malí a střední podnikatelé.

Přestože právní postavení věřitele je poměrně širokou oblastí, a není možné tuto oblast představit komplexně, autorka se zaměřuje především na vybranou část postavení věřitele, konkrétně na vybrané problémy při přípravě smluvní dokumentace a následně při vymáhání pohledávek z uzavřených smluv v širokém okruhu potenciálních problémů včetně přeshraničního vymáhání.

Příprava, nebo dokonce již existující smluvní dokumentace mezi věřitelem a dlužníkem, je právním základem pro nárok věřitele, který by měl být jasný a nesporný pro následné vymáhání vůči dlužníkovi. Věřitel si však musí být vědom zákonných omezení, která vyplývají z kogentních ustanovení poskytujících ochranu tzv. slabší smluvní straně anebo přímo spotřebiteli. Právě věřitel v rámci obchodního styku musí mít alespoň obecné povědomí o případných rizicích nesprávně uzavřené smlouvy. Neposuzování rizik může nárok věřitele nejen oslabit, ale může jej činit rozporným či absolutně nebo relativně neplatným. Obsahem kapitoly věnované závazkovému právu (a vzniku pohledávek) budou praktické problémy, kterých by se měli věřitelé vyvarovat, neboť mají vliv na vznik a vymahatelnost pohledávek.

Také v případě vymahatelnosti nároků je nutné zohledňovat široký rámec právních předpisů z občanského a obchodního práva. Stranou nezůstávají ani procesní předpisy upravující řízení před soudem, exekutorem nebo příslušným soudním komisařem. Budeme-li se zabývat také vymáháním přeshraničních závazků, bude nutné zohlednit

rovněž předpisy Evropské unie nebo mezinárodní smlouvy a mít alespoň rámcovou představu o jejich aplikaci.

Publikace je přehledně rozdělena do několika tematických úseků, které souvisí se specifiky smluvní dokumentace uzavírané mezi věřiteli a dlužníky (například smlouvy uzavírané adhezním způsobem, všeobecné obchodní podmínky a jejich znění, institut zajištění či utvrzení dluhu) a dále se stádii vymáhání peněžitých plnění.

Nejprve je v knize představena samotná oblast vzniku a zániku závazků a jejich zajištění. Stranou nezůstávají ani vybrané instituty, s nimiž mají věřitelé v praxi často problém (typicky příprava smluvní dokumentace vůči spotřebitelům nebo slabší smluvní straně, adhezní smlouvy, všeobecné obchodní podmínky, smluvní pokuty, úroky nebo náklady na vymáhání a jejich vynutitelnost). Na tuto základní část navazuje kapitola zajištění a utvrzení dluhu, která představuje způsob, jakým věřitelé mohou posílit svá práva vůči dlužníkům a vyhnout se riziku nedobytné pohledávky za dlužníkem.

Další část publikace se již zaměřuje na celý proces vymáhání pohledávek, který se odehrává v několika stádiích. V některých případech se může stát, že původní dlužník se ocitne v platební neschopnosti, která vyústí v jeho hrozící nebo prohlášený úpadek, nebo zemře. V takovém případě se aplikuje právní úprava, která modifikuje standardní režim při vymáhání pohledávek. Těmto režimům jsou v knize věnovány příslušné kapitoly.

Stádia vymáhání pohledávky lze souhrnně rozlišit na několik časových úseků, které lze zpravidla přehledně rozlišit do základních etap. Předsoudní správa portfolia pohledávek a její monitoring, soudní (nebo jiné alternativní formou realizované) řešení dluhu, exekuční vymáhání exekučního titulu, řízení o pozůstalosti, insolvenční řízení, přeshraniční vymáhání.

Následující kapitoly jsou věnované častým problémům při vymáhání v oblasti insolvenčního a exekučního řízení.

Publikace je psána především pro praxi, proto je psána jazykem, kterému porozumí věřitel bez právního vzdělání. Z tohoto důvodu se omlouvám všem odborníkům v této oblasti za případné „popularizování“ práva a jeho prezentování uživatelsky konformním způsobem. Kniha zahrnuje především praktické problémy, které věřitel potřebuje analyzovat, a slouží pro jeho představu.

Závěrem bych velmi ráda poděkovala všem, s nimiž jsem měla možnost pracovat, a kteří mi často svými dotazy nebo připomínkami rozšiřovali praktické znalosti při získávání zkušeností při zastupování věřitelů.

Jsou to klienti, zaměstnanci vymáhacích oddělení, kolegové advokáti, studenti na přednáškách zaměřených na uvedené oblasti. Ti všichni kladli otázky, poukazovali na problémy, se kterými je nutné se vypořádávat a efektivně je řešit.

Zároveň bych chtěla poděkovat paní Ing. Šárce Kratochvílové a paní Ing. Kateřině Patkové z nakladatelství Grada Publishing, a.s., bez jejichž vstřícného postoje, trpělivosti, pochopení a pomoci by tato kniha nevznikla.

Rovněž musím poděkovat mé rodině a přátelům, kteří mi poskytli podporu a prostor pro sepsání této knihy.

Právní stav publikace je k 15. 4. 2022.

autorka

1 Vznik pohledávek a jejich monitoring

1.1 Závazkové právo

Abychom mohli definovat pohledávku, její vznik, obsah a vysvětlit její podstatu, je nutné nejprve stručně představit závazkové právo.

Závazkové právo je obsáhlou součástí soukromého práva, která obsahuje právní normy upravující právní vztahy mezi věřiteli a dlužníky. Právní vztah (závazek) mezi věřitelem a dlužníkem je relativním právním vztahem, neboť zpravidla upravuje práva a povinnosti právě mezi těmito konkrétními subjekty.

Strany tohoto právního vztahu jsou obecně v teorii označovány jako věřitel a dlužník, v praxi mohou být označovány s ohledem ke konkrétnímu smluvnímu typu (např. prodávající, kupující).

Závazkem rozumíme určitý společenský vztah, určitý poměr závaznosti mezi lidmi, v němž se jedna osoba cítí oprávněna dožadovat něčeho a druhá strana je povinna toto plnění poskytnout (požaduje, aby se druhá osoba nějakým způsobem chovala). Závazkem v právní souvislosti tedy rozumíme určitý společenský vztah, z něhož má osoba oprávněná (věřitel) vůči osobě povinné (dlužníku) právo na jeho určité chování – plnění (pohledávku) a dlužník má povinnost toto právo věřiteli uspokojit (dluh), který je upraven právem (tedy je jeho obsah za právem stanovených podmínek vynutitelný a chráněný).[1]

§ 1721 NOZ: *„Ze závazku má věřitel vůči dlužníku právo na určité plnění jako na pohledávku a dlužník má povinnost toto právo splněním dluhu uspokojit.“*

[1] RABAN, P. a kol. Občanské právo hmotné. Závazkové právo. Brno: Václav Klemm – Vydavatelství a nakladatelství, 2014, str. 19.

Jednoduše řečeno, závazkem rozumíme právní vztah mezi věřitelem a dlužníkem, který se vyznačuje určitou závazností znamenající, že účastníci tohoto právního vztahu jsou povinni chovat se v souladu s jeho obsahem. Obsahem závazku je **pohledávka** a **dluh**.

V užším slova smyslu tedy závazkem (obligací) rozumíme právo věřitele požadovat od dlužníka určité plnění (tj. pohledávka = právo věřitele na určité plnění od dlužníka) a povinnost dlužníka toto plnění věřiteli poskytnout[2] (tj. dluh = povinnost dlužníka uspokojit právo věřitele splněním).

§ 1722 NOZ: *„Plnění, které je předmětem závazku, musí být majetkové povahy a odpovídat zájmu věřitele, i když tento zájem není majetkový."*

Obsahem závazku jsou pohledávka a dluh a dále práva a povinnosti ujednané mezi stranami tohoto závazkového právního vztahu související s dluhem a pohledávkou (například určení splatnosti a možnosti plnění, možnost odstoupit od smlouvy, ujednání smluvní pokuty, úroku atd.).

Každý **závazkový vztah se vyznačuje následujícími rysy**:

- **relativní povaha** závazkového práva znamená, že závazek má účinky především mezi subjekty, tedy věřitelem a dlužníkem, přestože v některých případech může smlouva zasahovat i do práv třetích osob,
- **dispozitivnost**, která umožňuje stranám sjednat si obsah konkrétního závazkového právního vztahu poměrně široce, a lze říci téměř libovolně, obsah závazku je projevem vůle smluvních stran. Přestože smluvní strany si mohou široce ujednat obsah závazku, musí respektovat rovněž kogentní ustanovení a zároveň se věřitel vůči dlužníkovi musí vyvarovat ustanovení, která jsou v rozporu s dobrými mravy, obcházejí zákon, případně využívají silnější pozice věřitele ve vztahu vůči slabší smluvní straně nebo spotřebiteli,
- **horizontalita** vyjadřuje skutečnost, že smluvní strany vůči sobě mají relativně rovné postavení (což je projevem soukromého práva) a strany nejsou v pozici nadřazeného a podřízeného subjektu, jako v případě veřejného práva,

---

[2] Pojetí závazku v širším smyslu zahrnuje několik závazků směřujících vůči sobě, jde o závazek složený z těchto několika jednotlivých závazků. V případě uzavřené kupní smlouvy mezi věřitelem a dlužníkem mají obě dvě strany vůči sobě vzájemná práva a povinnosti. Tyto jednotlivé závazky jsou spojeny kauzou. Dále srov. RABAN, P. a kol. Občanské právo hmotné. Závazkové právo. Brno: Václav Klemm – Vydavatelství a nakladatelství, 2014, str. 19.

- **odpovědnost** v závazkovém právním vztahu znamená, že strany jsou odpovědné za porušení závazku, v důsledku porušení vzniká další závazek mezi těmito stranami, který vyplývá z odpovědnosti,
- **majetkový charakter** je vyjádřením skutečnosti, že obsahem závazku je poskytnutí určitého plnění majetkové povahy, které je ocenitelné v penězích.[3]

Závazky vznikají (v souladu s ustanovením § 1723 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník v platném znění (dále jen **občanský zákoník** nebo **NOZ**):

- nejčastěji ze smluv, které představují právní jednání mezi věřitelem a dlužníkem (jednání, jež má ve smyslu zákona právní následky),
- z protiprávních činů (deliktů),
- z jiných právních skutečností.

Relativní závazková práva jsou v občanském zákoníku upravena v části čtvrté, v § 1721 až § 3014, když oproti předchozí právní občanskoprávní úpravě[4] došlo ke sjednocení závazkového práva a souvisejících právních institutů.

Základním pojmem závazkového práva je **smlouva**, kterou ve smyslu § 1724 rozumíme dvoustranné či vícestranné právní jednání, jímž strany projevují vůli zřídit mezi sebou závazek. Smlouva je rovněž nejčastějším právním jednáním a důvodem vzniku závazku. Smlouva je uzavřena v okamžiku, kdy si smluvní strany mezi sebou ujednají její obsah.

Forma smlouvy může být zvolena dle preference smluvních stran v rámci zásady autonomie vůle, pokud není v zákoně uvedeno jinak (například povinnost uzavření písemné formy kupní smlouvy při převodu nemovitosti). Písemnou formu pro právní jednání lze jednoznačně doporučit v případě uzavírání smluv s vyšší hodnotou předmětu plnění nebo bohatým katalogem práv a povinností. V případech sporu zaručuje písemná forma právního jednání silnější procesní postavení a důkazní pozici věřitele.

---

[3] Majetkový charakter závazku však neznamená automaticky úplatnost závazku, i plnění bez protihodnoty může mít ocenitelnou protihodnotu v penězích.

[4] Předchozí zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, účinný od 1. 4. 1964 do 1. 1. 2014.

1.2 Subjekty závazkového právního vztahu

Na každé straně závazkového právního vztahu může být jeden či více subjektů, které označujeme dlužníkem/dlužníky a věřitelem/věřiteli. Věřitel má právo (tzv. **pohledávku**) od dlužníka požadovat určité splnění povinnosti. Například při poskytnutí úvěru má věřitel právo od dlužníka požadovat zaplacení poskytnutého úvěru ve splátkách včetně úroku. Může se jednat také o právo požadovat splnění nepeněžité povinnosti – například předání věci v případě darovací či kupní smlouvy. Oproti tomu je dlužník povinen věřiteli povinnost splnit, tedy dlužníka tíží **dluh**.

Určitým specifikem pro věřitele jsou tzv. společné závazky, kdy na jedné straně je zavázáno několik dlužníků a věřitel tak může požadovat plnění v závislosti na jeho charakteru (dělitelné nebo nedělitelné plnění). V případě, že bude plnění dělitelné (například peněžitá pohledávka), bude každý věřitel odpovědný do výše svého dílu a není-li stanoveno mezi spoludlužníky jinak, budou podíly každého spoludlužníka stejné. Naopak v případě nedělitelného plnění (prodej osobního automobilu) se může věřitel obrátit na kteréhokoliv z dlužníků a požadovat úhradu kupní ceny vůči kterémukoli z nich. Každý z těchto dlužníků je povinen věřiteli plnit společně a nerozdílně, přičemž následně mají vůči sobě regresní nárok.

V průběhu trvání závazkového právního vztahu se může závazkový právní vztah měnit, a to v oblasti subjektů (v osobě věřitele, dlužníka) či obsahu závazku. V případě změny subjektů závazkového právního vztahu se mění pouze konkrétní subjekt (věřitel, dlužník), který vstupuje do práv a povinností předchozího subjektu, ale obsah závazkového právního vztahu se nemění.

1.3 Změna v osobě věřitele

V případě změny v osobě věřitele hovoříme o **postoupení pohledávky**, k níž dochází nejčastěji na základě smlouvy o postoupení pohledávky (§ 1879 NOZ). Na základě této smlouvy uzavírá stávající věřitel s novým věřitelem smlouvu, podle které přestává být věřitelem a na jeho místo nastupuje nový věřitel. Postupník nabývá celou pohledávku včetně jejího příslušenství.

Postoupit lze pohledávku nebo soubor pohledávek bezúplatně či úplatně. V případě obchodního vztahu dochází k úplatnému postupování pohledávek s tím, že ze zákona věřitel odpovídá za pravost pohledávky a ručí za její dobytnost, pokud si ve smlouvě

o postoupení pohledávky strany neujednaly, že je postupována pohledávka, která je nejistá, nedobytná.

Vůči dlužníkovi jsou věřitelé povinni učinit oznámení o změně v osobě věřitele. Dokud tak neučiní, je dlužník oprávněn plnit předchozímu věřiteli.

Smlouva o postoupení pohledávky může být uzavřena v ústní formě, z hlediska případných sporů však lze jednoznačně doporučit písemnou formu s přesným vymezením vzájemných práv a povinností, zejména ke stavu pohledávky.

V praxi bývají postupovány celé soubory pohledávek, kdy ke smlouvě o postoupení musí věřitel myslet také na povinnost notifikace směrem k subjektům veřejné správy (především soudy nebo jiné instituce) a učinit vůči těmto subjektům také návrhy na procesní vstup do řízení na místo dosavadního věřitele. Jedná se o případy, kdy je pohledávka již vymáhána v rámci soudního, rozhodčího či exekučního řízení.

1.4 Změna v osobě dlužníka

V případě změny subjektu na straně dlužníka je třeba rozlišovat dva případy, konkrétně převzetí dluhu anebo přistoupení k dluhu. Obě situace se odlišují případným udělením souhlasu věřitele, že v případě převzetí dluhu (tedy situace, kdy místo stávajícího dlužníka vstoupí na jeho místo dlužník nový a původní se vyváže z právního vztahu) je vyžadován souhlas věřitele s touto změnou. Věřitel se musí rozhodnout a následně schválit, zda nová osoba dlužníka představuje dostatečně bonitní osobu, s níž chce věřitel pokračovat v dalším trvání závazku místo předchozího dlužníka.

Naopak v případech, kdy ke stávajícímu dlužníkovi přistoupí další (nový) dlužník není vyžadován souhlas věřitele. V daném případě přistoupení dalšího dlužníka může zvyšovat míru uspokojení věřitelovy pohledávky za dlužníkem.

1.5 Změna v obsahu závazku

V průběhu trvání závazkového právního vztahu může docházet také ke změně v jeho obsahu. Smluvní strany si mohou chtít domluvit další úpravu již fungujících a sjednaných práv a povinností. Typickým příkladem může být ujednání odlišného způsobu plnění (posun splatnosti jednotlivých splátek) nebo zajištění dluhu, případně smluvní strany potřebují obsah smlouvy v důsledku nějaké původně nepředvídatelné okolnosti upravit.

V takovém případě smluvní strany uzavírají dodatek ke smlouvě. Z praktického hlediska lze jednoznačně doporučit, aby v textu znění smlouvy smluvní strany uvedly ustanovení, na jehož základě je možné učinit změnu smluvních ustanovení smlouvy pouze písemně očíslovanými dodatky, které byly odsouhlaseny oběma smluvními stranami.

Jiný případ změny obsahu závazku představuje tzv. **dohoda o narovnání**, kdy je nutné mezi stranami upravit sporná a pochybná práva. V praxi se může stát, že například předmět financování, který byl mezi smluvními stranami pořízen na základě smlouvy o úvěru, byl předmětem předchozího zajištění třetí osoby nebo v rámci trestního řízení. V takovém případě je zcela jasně nutné upravit sporné otázky ve věci výkladu vlastnického práva nebo požadavku na úhradu nákladů spojených s náhradou škody atp.

1.6 Pohledávka a její příslušenství

Pohledávkou můžeme označovat právo věřitele požadovat po dlužníkovi určitou majetkovou hodnotu.[5] Plnění vzniká z určitého závazku, typicky z uzavřené smlouvy. V souladu s ustanovením § 1721 NOZ[6] hovoříme o pohledávce jako o právu věřitele na určité plnění vůči svému dlužníku.

S tímto právem věřitele koresponduje povinnost dlužníka pohledávku svému věřiteli splnit. Plnění, které je předmětem závazkového právního vztahu musí být majetkové povahy a odpovídat zájmu věřitele (§ 1722 NOZ). Plnění musí být určité, nelze požadovat vůči dlužníkovi plnění, které je nejasné nebo nedostatečně specifikované.

Příslušenstvím pohledávky jsou pouze úroky, úroky z prodlení a náklady spojené s jejich uplatněním (§ 513 NOZ). Smluvní pokuta není příslušenstvím pohledávky a představuje samostatný nárok (blíže ke smluvní pokutě viz příslušná kapitola věnovaná zajištění a utvrzení dluhu).

Úroky představují obecně náklad dlužníka za půjčení peněz a vyjadřují jejich hodnotu. Jejich právní režim zohledňuje § 1802 NOZ.

Úroky z prodlení představují podle ustanovení § 1970 NOZ sankci za opožděné plnění peněžitého dluhu a jejich výše je stanovena příslušným nařízením vlády.

---

[5] HURDÍK, Jan. Pohledávka. In: HENDRYCH, Dušan a kol. Právnický slovník. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.

[6] Ustanovení § 1721 NOZ konkrétně uvádí, že *„ze závazku má věřitel vůči dlužníku právo na určité plnění jako na pohledávku a dlužník má povinnost toto právo splněním dluhu uspokojit“*.

Náklady spojené s uplatněním pohledávky v sobě zahrnují širokou škálu nákladů, které věřitel v souvislosti s uplatněním pohledávky za dlužníkem může vynaložit. Může se jednat například o mimosoudní náklady – náklady na vymáhání pohledávky za dlužníkem zajišťované třetí osobou (inkasní kanceláří nebo jiným způsobem), náklady na poštovné, odeslané upomínky dlužníkovi, cestovné, náklady spojené s uplatněním pohledávky před soudem a ve vykonávacím řízení (např. exekuci).

Do této skupiny spadají rovněž náklady na právní zastupování nebo účelně vynaložené náklady věřitele. Věřitel má nárok pouze na účelně vynaložené náklady v souvislosti s vymáháním. Výši nákladů upravuje nařízení vlády č. 351/2013 Sb., které upravuje v § 3 paušální náklady, tyto náklady se uplatňují zejména mezi podnikateli. Pro výši nákladů za právní pomoc se využívá vyhláška č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), pokud si věřitel smluvně nesjednal s advokátem jinou výši nákladů za právní zastupování.

Pohledávku můžeme specifikovat různými skutečnostmi, konkrétně:

- mezi jakými subjekty vznikla nebo má vzniknout (dlužník, věřitel),
- jaký je právní důvod jejího vzniku (smlouva),
- co je předmětem jejího plnění (peněžitá nebo nepeněžitá),
- jaký je její rozsah, datum splatnosti atd.[7]

V souladu s konkrétní strukturou pohledávky souvisí také způsob jejího uplatnění věřitelem vůči dlužníkovi – určitým způsobem se vymáhá plnění peněžité oproti nepeněžitému, pohledávka, která je zajištěná, často podléhá určitému způsobu zpeněžení a postavení věřitele, který má za dlužníkem zajištěnou pohledávku, je jiné než postavení věřitele, který má za dlužníkem pohledávku nezajištěnou.

1.6.1 Smlouvy uzavírané mezi věřiteli a dlužníky

§ 1724 NOZ:
Odst. 1: *„Smlouvou projevují strany vůli zřídit mezi sebou závazek a řídit se obsahem smlouvy.“*

[7] BEZOUŠKA, Petr. § 1312 [Zástavní smlouva]. In: SPÁČIL, Jiří, KRÁLÍK, Michal a kol. Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 1264, marg. č. 9.